

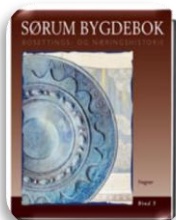

Sørum-Speilet

Nummer 5 – 2013 – 19. årgang

HISTORIENS GANG...

Eftersom årene går er det nok mange som opplever at tiden går vel fort. Nå er det straks 200 år siden Kielerfreden, da Norge sto frem som nasjon med egen grunnlov. Det er ikke lang tid, sett i skyggen av de 2000 år som er gått siden Sørum-båten fra Rømua ble hult ut. *Lederens spalte* - side 2

ÅRETS JULEGAVE - SØRUM BYGDEBOK BIND 5 - OM FROGNER

Dette bindet inneholder historien til bosteder og næringsliv i den største delen av Frogner sogn, slik det var i første halvdel av 1900-tallet. Frogner-boka har samme høye kvalitet som de foregående bygdebøkene, med Jan Erik Horgen som forfatter, og Anders Henriksen som billedredaktør. Se nærmere omtale på side 4

RUDOLF BERGS JUL I 1926

Rudolf Berg var født på Lystad i 1910. På sine eldre dager skrev han ned sine opplevelser med snømåking på jernbanen i juledagene da han var 16 år. "Det kom mere snø før jul. Året var 1926. Og sandelig kom det enda mere natten til første juledag. Nå måtte det vel bli noe «arbe» å få." Les hans historie på side 5

BUA FORTELLER SIN HISTORIE

"Det er liv og røre på gardsplassen der jeg står i dag, slik det alltid har pleid å være om høsten. Det er innhøstning, og før var det masse folk som holdt på her ute. Men nå er det flere maskiner og durende farkoster enn mennesker." Les mer om hva BUA, med hjelp fra Albert Hovind og Anne-Marie Lund, kan fortelle. Side 7

OLA CHRISTOFERSEN – FRA HUSMANNSGUTT TIL SJEFREDAKTØR

I Wikipedia finner en mye, bl.a. oversikt over personer fra Sørum som har gjort seg bemerket på ulike områder. En av dem er Ola Christofersen. Han ble både offiser og journalist, og i 1890-åra var han Fridtjof Nansens privatsekretær og sekretær for Fram-ekspedisjonen. Les Asbjørn Langelands artikkel på side 11

OM EN 100 ÅR GAMMEL TELEFONKATALOG OG LITT TIL...

Asbjørn Langeland har mange skatter i sine gjemmer. Nå har han sett nærmere på en over 100 år gammel telefonkatalog fra 1912, og hva den har å fortelle. Les mer på side 13

ELLERS I DETTE NUMMER:

KALENDEREN 30 ÅR - SIDE 5

SLEKTSGRANSKINGSKURSET - SIDE 16

TAKK TIL GODE HJELPERE - SIDE 17

MINNEINNSAMLING FRA LEVDE LIV - SIDE 17

SLORA MØLLES AKTIVITETER OG BESØK - SIDE 18

WERGELANDS JULEVISE - SIDE 19

HISTORIELAGETS BOKTILBUD - SIDE 19

GOD JUL!

LEDERENS SPALTE

"Historiens gang" heter det, eller er det "i tidens løp"? Eftersom årene går er det nok flere enn meg som opplever at tiden går vel fort.

Nå er det straks 200 år siden Kieler-freden, da Norge sto frem som nasjon med egen grunnlov. Det er ikke lang tid, sett i skyggen av de 2000 år som er gått siden Sørums-båten fra Rømtua ble hult ut.

Stokkebåten. Det var en stor opplevelse å stå ved marinaen på Sørumsand og se stokkebåten bli padlet ut mot de store lensekarene ved markering av Bingsfoss-hallens jubileum. Fløtingen som disse karene bygget opp om, har ruvet i Glomma i flere hundre år før nasjonsdannelsen. Betydningen av å bevare dette tidsvitnet nedenfor Bingsfoss begynner sakte å feste seg i folks bevissthet også her i Sørums, takket være klarsynte, viljesterke og sta mennesker i Fet. Stor ære fortjener lenseminneforeningene i Fet og Sørums for det arbeidet som er gjort, og mer fagnad følger om de lykkes i å frede Bingen lenser som en del av det nasjonale fløtingsmuseet.

Minnesmerke? Fortsatt gjenstår det for Sørums kommune å fullføre markeringen av stokkebåtfunnet med et minnesmerke eller et museum på Sørumsand. Transportmidler er både Sørumbåten og Tertitten – begge representerer transportnæringen. Sammen kunne de holdes frem som klenodier dersom næringslivet ønsker å utvikle nærturisme og reiseliv i regionen.

Kulturminnevernplan. Det er rimelig å ha et årvåkent øye mot kulturminner, bevaringsverdige områder, miljø, estetikk og etikk. Sørums kommune ligger nå ett år etter i rullering av kulturminnevernplanen. Det er muligens bra, siden sentrale bevaringserklærte områder i noen av våre tettsteder nå står under et betydelig utbyggingspress. Vårt ønske er at investorer og reguleringsmyndigheter ser en felles interesse i å fremheve og bevare tettstedenes og LNF-områdenes egenart til glede og nytte for allmenheten.

Bygdebøkene. Som historielag har BSH det privilegium å beskrive historiens gang. Vi begrenser oss til å gi råd og vink. Resultatene samler vi, og konklusjonene trekker vi i historisk perspektiv. Da er det enkelt å skille de gode

beslutninger fra de mindre gode. Med unison støtte fra Sørums befolkning og med sirlig hånd har arbeidet med å dokumentere Sørums bosettings- og næringshistorie blitt ført i pennen av bygdebokforfatter Jan Erik Horgen, godt hjulpet av mange av bygdas dyktige menn og kvinner. 10 år etter at det første bindet var i salg, foreligger nå bind 5 som dekker den gjenstående delen av Frogner sogn. Og så står Blaker for tur. Arbeidet er allerede begynt. Med dette historiske verket har alle bygdas borgere, og flere til, en unik mulighet til å gjøre seg kjent med lokalmiljøet og livet rundt seg.

Aktivt kulturarbeid. I flere år har historielaget, kulturkontoret og barneskolene samarbeidet om den kulturelle skolesekken og kulturminneadopsjon med fokus på nærmiljø, historie og kulturminner. Mest omfattende er "Gammeldags Skole" på Vølneberg for årets fjerdeklasser hver vår. I 2014 er det en særlig spesiell anledning for denne aktiviteten, siden Vølneberg gamle skole fyller 150 år, og skal feires behørig. Kulturminneadopsjonen på Slora Mølle fortsetter ufortrødent med 7. klasse fra Fjuk, og Håvard fra Teknisk museum. Håpet er at de øvrige skolene vil gjenoppta sine programmer i samarbeid med historielaget. Det avhenger av at kommunens nye administrasjon klarer å plukke opp løse kulturtråder etter omorganiseringen. For å holde dialogen og interessen oppe mellom skolene og historielaget, har historielaget gitt hver skole et boksett av bygdebøkene, årbøker fra Romerike Historielag, og Glomma gjennom Sørums. Sammen med dette har skolene et stående tilbud om å bruke historielaget aktivt.

2014. Styret har tro på at tiden vil gå like fort til neste år som i år. Med blikket rettet mot vårt årsmøte på Frogner den 12. mars 2014, takker vi alle våre medlemmer og lesere for et begivenhetsrikt år, med ønske om

**EN RIKTIG GOD JUL OG
ET GODT NYTT ÅR I 2014!**

Dag Winding-Sørensen, leder

➔ **SEND OSS DIN EPOST-ADRESSE...@...**

Det skjer stadig noe, så hvis du ønsker å være oppdatert om historielagets arbeid, og vil ha beskjed om ulike aktiviteter, send din epost til iwind@online.no.

OM SØRUM-SPEILET

Redaksjon:

Lillian Mobæk, redaktør
Telefon 95 22 31 06,
epost lilmobe@online.no

Asbjørn Langeland
Telefon 63 82 00 85,
epost asb-lang@online.no

Dag Winding-Sørensen
Telefon 63 82 73 56,
epost ivwind@online.no

Vera Braathen
Telefon 63 82 86 10,
epost verab@online.no

Sørum-Speilet utgis med 5 nummer i året.

Publiseringsplan for 2014:

Nr.	Stoff-frist	Utgis ca.uke
1	18. januar	8/9
2	8. mars	14/15
3	16. mai	25/26
4	23. august	28/39
5	1. november	49/50

Stoff til bladet bes sendt pr. epost til redaksjonen, evt. pr. post til Blaker og Sørum Historielag, Postboks 72, 1921 SØRUMSAND.

© **Opphavsrett:** Materialet i Sørum-Speilet omfattes av åndsverklovens bestemmelser.

Utforming: Lillian Mobæk

Trykk: X-idé Media

Opplag: 600

BLAKER OG SØRUM HISTORIELAG

Stiftet i 1970 ved sammenslåing av Blaker historielag og Sørum historielag, og tilsluttet Romerike historielag og Landslaget for lokalhistorie.

Som medlem får du hvert år 4 nummer av **SKYTILEN**, medlemsbladet med lokalhistorisk stoff fra hele Romerike, og 5 nummer av **SØRUM-SPEILET**, med artikler fra Sørum. Medlemskontingent fra 2014: kr. 250,- pr. år. Postadresse: Blaker og Sørum Historielag, Postboks 72, 1921 SØRUMSAND. Bankkontonr: 1321.08.05189
Hjemmeside: www.sorum.historielag.no

Vi vil gjerne ha nye medlemmer! Ta kontakt med leder Dag Winding-Sørensen på ivwind@online.no, eller gå inn på 'Kontakt-oss' på vår hjemmeside.

BLAKER OG SØRUM HISTORIELAGS ÅRSMØTE 12. MARS 2014

Det innkalles med dette til årsmøte i Blaker og Sørum Historielag 12. mars 2014 kl. 19.00.

Møtet holdes på Frogner. Nærmere informasjon om faglig foredrag og møtelokale kommer i Sørum-Speilet nr. 1/2014, og i årsmøtepapirene.

Forslag til sakliste:

1. Godkjenning av innkalling og sakliste
2. Valg av møteleder og referenter samt to til å skrive under protokollen
3. Årsberetning for 2013
4. Revidert regnskap for 2013
5. Forslag til revisjon av Lover for Blaker og Sørum historielag av 27.04.1970. Sist revidert 11.02.1998
6. Forslag til budsjett for 2013
7. Forslag til arbeidsplan for 2014
8. Forslag til kontingent for 2015
9. Innkomne saker
10. Valg av medlemmer til styret, valgkomité, revisor og utsendinger til årsmøtet i Romerike Historielag.

Ad sak 9: Innkomne saker:

Saker til årsmøtet må være styret i hende 6 uker før årsmøtet, dvs. 30. januar 2014. Forslag til lovendringer må være styret i hende senest 2 måneder før årsmøtet, dvs. 16. januar 2014.

Saker sendes til: Blaker og Sørum Historielag v/ Dag Winding-Sørensen, postboks 72, 1921 Sørumsand eller epost ivwind@online.no

30. oktober 2013

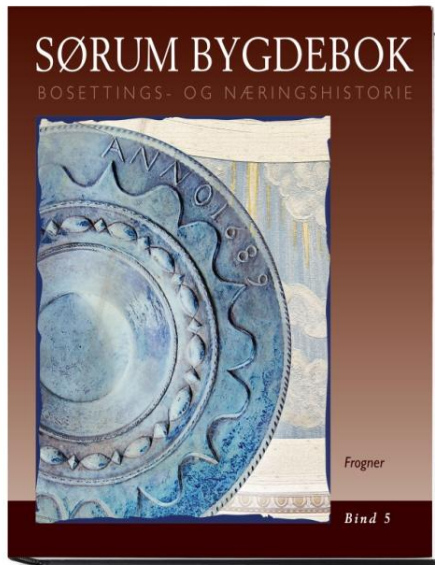
Dag Winding-Sørensen (sign.) leder

Endelig møteinnkalling med sakliste og møtepapirer skal sendes medlemmene senest 2 uker før møtet.

Med innkallingen følger årsberetning, regnskap, budsjett, arbeidsplan og valgkomitéens innstilling. Sakliste og sakspapirer legges også ut på www.sorum.historielag.no

NÅ ER ÅRETS JULEGAVE HER!

BYGDEBOKA OM FROGNER

Sørums Bygdebok bind 5 om Frogner er nå klar for salg!

Foto: Anders Henriksen

Bygdebokforfatter Jan Erik Horgen og billedredaktør Anders Henriksen har sørget for at denne boka har den samme høye kvaliteten som de øvrige bygdebøkene.

Alle dere som har abonnement på hele verket, har fått innbetalingskort tilsendt, og etter betaling leverer en representant for Historielaget boka hos deg som bor i Sørums eller nærmeste omegn. Andre får den i posten med et pristillegg som dekker forsendelsesutgiftene. For abonnenter er prisen kr. 700,- pr. bind, og for den som ønsker å kjøpe enkeltbind, er prisen kr. 850,- (+ evt. portoutgifter).

Bygdebøkene kan også bestilles fra Kåre Bøhler, som er bokansvarlig i Historielagets styre. Bruk helst epost alfrebo@online.no, men han kan også kontaktes på mobil 938 76 365. Vi ser med stor forventning fram til å kunne presentere nok et flott bind av bygdeboka. **Red.**

Litt trangt i døren på biblioteket for bygdebøkene. Foto: DWS

Bygdebokforfatter Jan Erik Horgen skriver innledningsvis følgende om bygdeboka:

Bind 5 av Sørums bygdebok, bosettings- og næringshistorie, er skrevet etter samme mal som de tidligere binda i bokserien. Siden det utvilsomt er lesere av denne boka, som ikke har tidligere bind, tas store deler av innledningen fra disse binda inn også i dette bindet. Den inneholder en del nyttige tips og veiledninger om hvordan boka kan brukes, og om hvilke kilder som er brukt i arbeidet med boka.

Denne serien med bygdebøker er viet bosettings- og næringshistoria i Sørums. Disse bøkene viser framveksten av bosettinga i bygda, med omtale av dem som har bodd på gardar og bruk, på plasser og i stuer, i villaer og andre bolighus. De omtaler også næringslivet i bygda. Siden dette gjennom hundrevis av år bestod vesentlig av landbruk, blir det mye fokus på jord- og skogbruk. Fra gammalt fantes noen andre næringer; fløyting- og lensearbeid, sagbruk, kvernbruk, handverk, som hovednæringer for noen, men mest som attåttnæringer til landbruket. Fra 1800-tallets siste halvdel kom etter hvert noen andre næringer inn som hovedyrker, innen handel, industri, transport og samferdsel, administrasjon, undervisning, for å nevne noe. Det nye næringslivet er framstilt generelt. De enkelte næringenes og bedriftenes detaljerte historie er det ikke rom for i et bygdebokverk av denne typen. Men hovedlinjene i historia til flere viktige bedrifter i Sørums næringshistorie følges.

Omfang: Dette bindet inneholder historia til bosteder og næringsliv i den største delen av Frogner sogn. Vi regner sognet slik det var i første halvdel av 1900-tallet. Frogner sogn omfattet den gamle bygda Gauteid, som i øst grenset mot den gamle bygda Skaun, seinere Sørums hovedsogn. Grensa mellom sogna gikk over moen mellom Bjerke og Arteid, så langs Ulverudbekken og over den søndre delen av Vilbergfjellet og deretter langs delebekken mellom Yssi og Lunder. Sognegrensa er i seinere tid endret, slik at Lundermoen, Vilberg-grenda, Ulverud og Arteid nå tilhører Frogner menighet. Betegnelsen sogn er erstattet av menighet.

I bygdeboka brukes Frogner sogn om det gamle sognet. De tre sørøstre matrikelgardene i Frogner sogn, Yssi, Kamphus og Ausen, ble omtalt i bind 4 av Sørums bygdebok. Bind 5 omfatter resten av Frogner sogn.

Disposisjonen i bind 5 følger stort sett gardsnummerrekkefølgen. Bindet begynner med en kort innledning om Frogner sogn. Siden sognet har navn etter garden Frogner, omtales denne først av gardene, sjøl om det bryter med rekkefølgen i gardsnummer. Etter kapitlet om Frogner-gardene kommer et kapittel om Frogner

tettsted – sentrum i Frogner, som er bygd ut stort sett på grunn fra Frogner-gardene.

Deretter følger 20 gardskapitler og to tettsteds-kapitler samlet i tre "grender" med et grendekapittel først i hver grend. Grendene er "Grenda langs Gauteidvegen", "Frogner vest for Leira" og "Grenda nordøst i Frogner". Det er mye stoff av allmenn interesse både i grendekapitlene, under avsnitta om folka på gardar, bruk, villaer og plasser, og i avsnitta om landbruk og andre næringer.

GOD LESNING!

KALENDEREN FYLLER 30 ÅR!

Blaker og Sørum Historielags kalender med gamle bilder fra Sørum er nå klar for salg. I år er det 30-årsjubileum for kalenderen!

Som foregående år er Kjell Huseby primus motor. Anders Henriksen sørger for god teknisk kvalitet på de gamle bildene, og Blaker Sparebank er sponsor.

Stor takk til Kjell Huseby!

Søndagskole – Vølneberg gamle skole. Lærerne Hans Sæther – Karen Sæther. Sørum ca 1900

Blaker og Sørum Historielag

JANUAR 2014							
Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
1			1*	2	3	4	5
2	6	7	8*	9	10	11	12
3	13	14	15	16°	17	18	19
4	20	21	22	23	24*	25	26
5	27	28	29	30*	31		

Nyttårsdag 1. januar

Kalenderen koster som tidligere år kun kr. 50. Den selges i Blaker Sparebanks filialer, ved dørsalg, på stands og på Tertittens kjøredager. Henvendelse også til Historielagets styre.

FØRTIDSJUL I 1926

Sørum-Speilet har fått denne julehistorien fra Kåre Bøhler, skrevet av hans onkel Rudolf Berg.

Det kom mere snø føre jul. Året var 1926. Og sandelig kom det enda mer natten til første juledag. Nå måtte det vel bli noe «arbe» å få. «Arbe» med snøen. Jernbanestasjonen og sporene der snødde ned. Jeg håpet på innkalding til snømåking, og det fikk jeg.

Foto: Kåre Bøhler

Grytidlig juledags morgen var det bare å spenne skiene på, dra gladelig avsted på jobb de fire-fem km det var å gå. Flere var møtt fram, men ikke alle fikk jobb. Til og med en og annen bonde, og tømmermann. Slakteren fra førjulstria var og der, og ville ha snømåking. Min far var ved NSB, så jeg fikk tidlig beskjed, og møtte som en av de første. Jeg var bare vel 16 år og betalingen var av den grunn 80 øre timen. Det var 90 øre for gamlekara. Vi begynte kl. 7 og avsluttet dagen kl. 17 med en pause på 1/2 time og en på 1 time, frokost og middagspausar. Tida ble nøyaktig overholdt. En ville helst ha tak i snøskuffa litt føre pausa var ute.

Julegave. Denne julaften hadde sandelig ei julegave i seg. Før om jula hendte det en fikk nye støvler til jul, men nå etter en var konfirmert var stemningen den at en måtte prøve å greie noe sjøl, dog det var som å tro på "julenissen". Denne jula kom han. Snø, snø, arbeide med snøen. Lønning i vente. Lønning sist i januar 1927. Tenk "lønningkonflut" som han far! En planla ingenting. Bare ventet på mere snø. Kanskje det ble jobb i tre-fire uker.

Første dag gikk og andre dag. Togene kom, noen stoppet, andre fór forbi. En følelse av ærbødighet seg innover en da Stockholmeren, som jernbanefolk kalte toget, passerte stasjonen. Det måtte være fint og betydningsfullt folk i et så fint tog. Vogner de sov i om natta. En kjente faktisk parfymelukta sved i neseborene etter at toget var passert. De ansatte ved banen og på stasjonen gjorde en slags honnør til lua i det toget passerte, og fikk samme hilsen tilbake fra togpersonalet. Det hendte lokomotivføreren tøyde seg så langt som til

et lite pip i fløyta. Da fikk han et slags verdighetsstempel på seg som ga tanker om neste dag. Undres om det er han i dag? Jo, visst. Det krydret tilværelsen for snømåkerjengen, synes som han kjørte fortere enn andre tog. Ga litt ekstra på etter å ha passert innkjøringen til stasjonen. Kanskje han gjorde det samme på alle stasjoner der snømakerjengen var i virksomhet.

De «faste kara» tok opp lommeklokka og pratet seg i mellom om at han var tidlig ute. En med gammel Omega fra århundreskiftet hadde den sikreste tida. Klokka var så god, ble det sagt, at en kunne stå på den med ene hælen i full tyngde uten at det gjorde det grann. Han var forresten kjent for å forutsi været framover. Hadde han en dårlig dag, som ofte hendte, var svaret: "Været har je itt'no med". Men stasjonsklokka, den store på hjørnet, var i ulage i snøføyka, litt ergerlig for oss snømakere. Klokka kunne ikke repareres av stedets urmaker. Det måtte folk fra hovedstaden til, som de for to år siden var begynt å kalle Oslo. Oslo-Stockholm sto det på vogner i "Hurtin».

Stasjonsmesteren skulle plassere seg slik på plattformen når tog kom til stasjonen eller passerte, at han hadde øye- og hilsekontakt med togpersonalet. Vi merket oss dette som en slags jernbanens trafikkkultur, som måtte overholdes også av sikkerhetsmessige grunner, og hadde moro om Mesteren var sent ute, for da hylte lokføreren lenge i fløyta, bremsset litt, men ga straks på igjen, som var uttrykket.

Snømakere. Foto: Hans Joramo, Norsk Jernbanemuseums samling

Snømåkingen fortsatte i romjula. Nyttårsaften fikk vi fri kl. 13, og nyttårsdagen, men ikke sistnevnte på alle.

Mildvær og isdannelser i sporvekslene tilsa nærvær og hjelp til linjepersonalet, og ingen sa nei til det. En time var en time, helg som andre dager, 80 og 90 øre.

Noen enkle høytidskvelder var påtenkt i romjula og utover på nyåret; juletrerefester i hjemmene og i grannelaget. Noen av oss i snømåkerjengen var bedt på juletrerefestene. Når vi møttes var vi ikke så opptatt med festen. Praten begynte med hvor mange timer vi hadde, snømåkertimer. Gangen rundt juletreet var ikke så veldig interessant. De som ikke var så heldige å skulle på snømåking "i morra", satt gjerne som guttunger og hørte på småhistorier da vi pratet om livet på stasjonen i snøføyka.

Når alle unge og alle gamle i grannelaget kom til, ble det ofte tre ringer rundt juletreet, som måtte skrytes av og roses så fint det var for hvert sted vi kom. Vi lignet på slakteren i bygda, som etter hvert som han gikk gard i mellom føre jul, skrytte av grisen han slaktet på stedet, slik at dagens siste ble den aller fineste, på tross av hvor fine de andre hadde vært.

Gamlekjerringene på juletrerefestene sa det slik: "Ja, men det sa han til meg også".

Juletrerefestene varte til langt ut i januar. Vi måtte vokte oss vel for uforsiktighet i praten, støy og høyt skråll. Vi hadde en gang ordnet oss med Tyven-tyven, men fikk beskjed om at gutten i grannelaget vi visste lå i lungebetennelse, var inne i det niende døgnet, som var krisedagen. Han var meget dårlig, så noen slik lek måtte vi ikke ta til med. Saken fikk en lykkelig ende. Gutten ble frisk som bare det. Neste jul var han på juletrerefest på samme garden vi ble nektet Tyven-tyven. Da sa han det slik: Nå kan dere leke Tyven-tyven, for nå ligger ingen for dauen, og så tilføyde han navnet på garden han var fra.

Slakteren var en meget viktig mann i førjulsstria. Han hadde slaktelista klar på dagen og timen, for det var mange forberedelser der grisen ventet. Han var dessuten en humorist og

en mann av gode ord, og det var nærmest for spøk å regne da han tredje dag jul møtte opp på stasjonen med hest og slede og tomme melkespann etter å ha levert

melk på meieriet, og undret om det var bruk for ham, for nå var slaktestria over.

Noen år etter, da jeg hadde fått min første jernbanelue, og var på vei hjem fra jobben, nådde han meg igjen med hest og slede. Bød meg på skyss. Vi skulle samme vei. Da spurte han meg slik: "Har du fått lua au». Ja, jeg hadde da det. "Da er du kommet på matberget", var hans tørre bemerkning. Jeg ble på berget. **God jul!**

Rudolf Berg

Rudolf Berg (1910-1994) ble født på Lystad, Sørumsand, som sønn av Helga og Emil Berg. Han var ansatt i NSB, og under krigen var han løytnant i Linge-kompaniet. Han var gift med Kåre Bøhlers faster Astrid Johansen fra Søriløkken, som drev butikk i Oslo. Etter krigen bodde de i Oslo, og fikk tre barn. På sine eldre dager skrev Rudolf denne historien om julen i 1926, og han skrev en god del artikler for Indre Akershus Blad, spesielt om krigen.

BUA FORTELLER SIN HISTORIE

Det er liv og røre på gardsplassen der jeg står i dag, slik det alltid har pleid å være om høsten. Det er innhøstning, og før var det masse folk som holdt på her ute. Men nå er det flere maskiner og durende farkoster enn mennesker.

Ja, alt forandres med tida, og jeg har stått akkurat her og merket aktiviteten rundt meg og inni meg. Jeg har så lyst til å fortelle litt om min rolle her på garden, men av forståelige grunner har jeg ingen mulighet til å gjøre det selv. Nå har jeg fått en som er villig til å fortelle om alt dette for meg.

Bua eller stabbur. Som tittelen sier, kaller de meg for «bua», og jeg er altså et av husa på en gard. Det er også mange som kaller meg «stabbur», men jeg liker ikke det noe særlig. Det passer nok på mine frender andre steder i Norge, men her på Romerike er «bua» navnet fra gammelt av. Når den gamle dialekten etter hvert forsvinner, blir ordet «bu» kanskje borte med den. Vi får holde ordet ved like, her heter det «bua»! Hva var så min oppgave på garden? Jo, den var viktig, for her ble maten lagret og tatt vare på, det som både folk og dyr skulle leve av.

Først litt om utseende og stil på oss buene. Det sies og skrives **ei** bu, altså er jeg hunkjønn. Da er det ikke til å komme fra at jeg er litt opptatt av hvordan jeg tar meg ut, og en må vel kunne si at jeg er det staseligste uthuset

her på garden. Men glem det foreløpig, la meg heller vende blikket mot generasjonene før meg, de gamle rettveggede buene. Det finnes flere igjen av dem enda her i bygda. Solide og trauste er de der de står, laftet opp av solid tømmer.

Flere av dem hadde klokketårn med matklokke, som den ble kalt. Matklokka hadde en viktig funksjon, for i gamle dager var det en sjeldenhet at noen hadde sitt eget ur. Kanskje hadde eieren av gården ei Elgenklokke (merke på et lommeur) i vestlomma, men det var ikke bestandig han var med ute på jordene, i alle fall ikke på de større gardene. Så når det var tid for mat, enten det var «duar'n» (noen sa «dugurd»), «mæddan», «æftasværd» eller «kvæls», ble det ringt i klokka. Det var de som jobbet på kjøkkenet som måtte passe tida. Klokka hørtes over hele garden og gjerne på nabogarden med, og det var sikkert en kjærkommen lyd etter ei økt med tungt arbeid! Det kan nok hende det henger oppe noen slike klokker enda.

Bua på Søndre Sørum med klokketårn.

Klokka på bua på Søndre Sørum er fra 1771. Kanskje er bua like gammel. Det spørs om det høres noen slik klokkeklang utover jordene lenger, og det hadde vel ikke nyttet heller. I tilfelle ville vel ikke lyden ha trengt gjennom hverken motordur eller traktorhytter. Størrelsen på bua hadde vanligvis sammenheng med gardstørrelsen. Det var én etasje på en liten gard, opptil tre på de største. Når bua var rettvegget, hadde også etasjene samme grunnflate.

Innvendig er det smale trapper og små åpninger mellom etasjene. Det var ikke så enkelt når fulle kornsekker skulle bæres opp på nakken, kanskje helt opp i tredje etasje. Det var både «ukringt» og tungt, og arbeidet krevde styrke og god rygg.

Bua på Fossum nordre har to etasjer.

Bu med en etasje, Bråten ved Kvevli i Blaker.

Kornkammer. Ei av de gamle buene i bygda kalte seg en gang «kornkammer», hun syntes nok hun hadde noe høyere status enn de andre. Grunnen var at hun hadde et lager av korn som var samlet inn, og av dette gav hun ut lån til bønder som manglet såkorn. Når høsten kom, måtte disse levere inn den mengden de hadde lånt, pluss enda noe mer som takk for lånet. Rente kan en jo kalle det, og ganske drøy kunne den være, ble det sagt. Bua likte nok å ha penge- nei, jeg mener kornbingen full! Dette var forløperen til det vi i dag kaller bank.

Kornkammeret på Vest-Bingen i Sørumsund.

Senere ble gården, der denne bua fremdeles står, eid av lensmannen i bygda. Når en eller annen hadde gjort noe ulovlig, kunne han bli låst inne på bua. Arrestanten holdt seg kanskje på den rette sida av loven etter et opphold der.

Byggemåte. Men nå får det være nok om mine forgjengere, nå vil jeg fortelle litt om meg selv. Jeg er

ikke ei rettvegget bu, og jeg har ofte lurt på hva som gjorde at en ny byggemåte ble tatt i bruk rundt forrige århundreskifte, altså rundt 1900. Kunne det ha noe å gjøre med at folk begynte å bevege seg litt bort fra «tomgar'n»? De reiste kanskje opp i daler og fjellbygder og ble inspirert av byggeskikken der? Noe annet var at mange ungdommer fra disse områdene reiste ned til flatbygdene og tok seg arbeid rundt på gardene. De hadde med seg idéer om byggestil. Kanskje var det den nasjonalromantiske bølgen som hadde en oppsving i tida rundt unionsoppløsningen som påvirket folk?

Norske kunstnere som fant motiver der det var bratte fjell og djupe daler, malte også ofte husa til bøndene. Maleriene ble ofte trykt opp i magasiner og blader, så mange folk fikk se dem og kunne bli påvirket til å kopiere de «typisk norske» bygningene.

Dette er bare noen teorier jeg har, ut fra den vesle tankegangen jeg måtte ha. Eller er jeg og mine like rett og slett en mutasjon? Nei, det er vel å dra det for langt. Jeg er i hvert fall fryktelig stolt over utseendet mitt her jeg står og kneiser mellom de andre husa på garden. Tar jeg meg ikke flott ut da? Jeg kan ikke noe for at jeg er litt forfengelig, og dessuten er jeg et praktisk hus. Jeg skiller meg ut fra de gamle buene ved at annen etasje er bygd ut, og dermed har jeg bedre lagerplass!

Stolpehus. Både de gamle buene og vi av nyere dato ble kalt stolpehus. Vi står nemlig på kraftige stolper, et godt stykke over bakken. Det er ikke noen helt vanlige stolper, nei, de har en spesiell form. Konstruksjonen gjør at smådyr som mus og annet «utøyy» ikke skal kunne komme inn og spise av maten jeg har lagret. Legg også merke til at den utvendige trappa mi står 25-30 cm fra veggen, av samme grunn.

Hvilke materialer er vi nå bygd opp av? Det er mye forskjellig, noen har vanlig reisverk med utvendig panel, men de fleste av oss er laftet opp av tømmer. Uansett har vi samme formen utvendig, bare størrelsen varierer. Jeg for min del er av tømmer og er bygd på slutten av tjuetallet. Hvis en ser godt på tømmeret innvendig i første etasje, kan en se at noen av stakkene er mørkere enn de andre. Det tyder på at det er brukt tømmer fra den gamle rettveggede bua som stod på samme sted. Den hadde også to etasjer, blir det sagt. Det skulle mange pene trær til for å få nok stokker til å bygge meg, og da var det nok greit å bruke noen stokker fra den gamle. Kall det gjerne et slektskapsbånd, eller gener om du vil. Vi bærer alle med oss spor fra dem som var her før oss.

Farger. Alle vi buene er ganske enige om hvordan vi skal «kle» oss, dvs. hvilke farger vi skal bruke. De fleste av oss er røde med hvite dører og lister, og når hjørnene også er av samme farge, tar vi oss flott ut. En ting vi ikke har, som finnes på mange av «modellene» fra fjell og daler, er utskjæringer til pynt. Det lå nok ikke for bøndene og tømmermennene her på flatbygdene å drive med slikt.

Bua på Vesttun Kvevli i Blaker har også to etasjer.

Hvordan er jeg så innredet? Som bildet viser, har jeg to dører. Bak den høyre var kornbua, mens bak den venstre fant du matbua. I kornbua hadde jeg to binger hvor det ble lagret korn, resten var tilfeldig lagerplass. Rett til høyre er ei trapp opp i andre høgda. Her var det ett stort rom med en gang midtetter, og kornbinger på hver side. All transport av kornet foregikk med rå muskelkraft. Kornsekkene, som kunne veie fra 50-60 kg opptil 90 kg og kanskje mer til, ble båret på ryggen. Bæringa startet ved treskeverket som stod i eller utenfor låven. Det kunne bli mange turer og tonn på en dag. Jeg syntes mange ganger synd på de kara som hadde denne jobben. Det var ikke slik at en kunne gi seg fordi om en var sliten og hadde vondt her og der, det var bare å holde på til jobben var gjort.

Når alle bingene om høsten var blitt fylt opp av havre, bygg og hvete, fikk jeg en spesiell følelse. Nå var det liksom jeg som hadde fått ansvaret for den verdifulle grøden. Bonden gledet seg sikkert også, for dette var betaling for en lang og strevsom sommer med hardt arbeid. Når kornet var kommet i bingen, var det «bærja».

Går du inn den andre døra, finner du stedet der mye av maten til folka på garden var lagret. Rommet er delt i to med en lettvegg. I det fremste rommet stod mjølbøla. Hva var nå det? Jo, ei stor kasse med flere rom. Den hadde to lokk som skrånet mot deg. Som navnet sier, inneholdt den mjøl, «matmjølet» som de sa. Først hvetemjøl, som kanskje var det viktigste, for det skulle brukes til brød og annen bakst. Her var det sammalte mjølet, det som inneholdt både skall og kjerne. Og så

var det det mjølet som ble kalt «siktet», det var det fineste. Her var skallet tatt vekk ved at mjølet hadde gått gjennom en duk i «sikta» på mølla.

Rårand. Hver høst når det var kommet nytt hvetemjøl til gards og det skulle bakes, kunne det høres følgende: «Blir det rårand i kakua i år da tru?» spurte kjerringene seg. «I fjor var det ittno, men førje året var det rektig illegett», kunne de si. Det er ikke sikkert at damene visste årsaken til at dette varierte fra år til år. Råranda i brødet kom av at det var lite stivelse i hveten. Ved dårlig «bærj», altså at det er rått og fuktig vær like før innhøstinga, synker innholdet av stivelse, og jo mindre stivelse, jo tjukkere rårand. I dag sjekkes hveten ved levering, og hvetemjølet med lite stivelse blir til dyrefor.

«Kakunu» fra Søndre Sørums. Slike trau ble brukt til brøddeig som skulle stå og ese.

I det neste rommet var det rugmjøl. Da jeg var nybygd, var rug mye brukt til brødbaking, men etter hvert avtok dyrkinga av rug. Så var det et rom for skremmjølet. Dette er mjøl av havre, som har gjennomgått en prosess før det ble malt. På mølla ble havren lagt i ei stor jernpanne, som ble lagt over en murt ovn som ble fyrt med ved. I panna over var det en rører, og kornet var i stadig bevegelse slik at det ikke ble for mye brent. Slik fikk mjølet av dette kornet en spesiell smak, og det ble blant annet brukt til velling. Ellers fantes det også bygg-gryn, som ofte ble brukt i mange slags matretter, som betasuppe og saftsuppe. Her var skallet av kornet tatt vekk, slik at bare kjernen var tilbake. Det som er nevnt her, var mjøl til menneskeføde. Det ble altså plassert hos meg. Mjølet som ble brukt til dyrefor, stod i grisehuset. Der var den store mjølbøla.

Mjølbøle, Veststun Kvevli

Glass til hermetisering, Løveglass til høyre

Ved den andre veggen her inne stod et stort skap som inneholdt all slags kjøkkenutstyr som ikke ble brukt til daglig. Her var boller og fat og utstyr til baking, og ikke å forglemme Norgesglass og Løveglass. Disse glassa ble brukt når de hermetiserte kjøtt og frukt.

Hjemmehermetisering var etter hvert blitt en vanlig konserveringsmetode. Den krevde mye av husmora og hennes hjelpere, som høy grad av renslighet og at det måtte arbeides fort og nøyaktig, men det var verdt strevet. På denne måten kunne en få mange gode middager og desserter utover vinteren. Når det var slakting, var det mye arbeid som måtte gjøres for å ta vare på kjøttet. Noe ble malt opp til medisterdeig, og av den ble det lagd kaker som ble brunet (lite stekt). Medisterkakene og kotelettene ble så hermetisert. Av og til ble det også lagd «benløse fugler» av den fineste farsen og det beste kjøttet. Det var festmat!

Først fikk kjøttvarene et oppkok, så ble de lagt i de nevnte glassene. Glassene ble satt i en stor kjele til ny koking. Etter endt prosess, ble glassene tatt opp av kjelen igjen, og nå var det bare å håpe at pakningen i lokket var helt tett, og at det ikke kom inn luft. Da var lagringen sikret, og de hadde deilig mat, nesten som fersk, når den ble servert ved forskjellige anledninger gjennom året.

Saltbalja stod i det innerste rommet, og den var også viktig når det gjaldt å få kjøttet til å holde seg. Igjen var det viktig med godt forarbeid og den største renslighet. Før bruk ble saltbalja vasket med bruselåg. Det var vann som hadde kokt lenge med einerkvister i. Bruselågen luktet godt og friskt, og hadde egenskaper som gjorde at den virket rensende og desinfiserende. I saltbalja ble deler av grisen lagt, slik som skinker, bog og sideflesk. Med salt rundt det hele ble det en trygg lagring, og salt kjøtt smaker jo også godt. Av skinka ble det lagd spekekjøtt, så den tok jeg vare på gjennom hele vinteren. Etter saltinga ble den tatt opp ut på vinteren for å tørke. Den ble lagt i en lerretspose og hengt opp på et luftig sted. Alle på garden ventet nok på å få smake på den, men etter gammel skikk kunne det ikke skje før den sjuende mai. Først da skulle skinka være tørr og klar til bruk. Det var selve «gaukdagen», og da var våren virkelig kommet. Hvis en hørte gauken gol og tygde på den velsmakende spekeskinka, var det ikke tvil om at sommeren var i anmarsj!

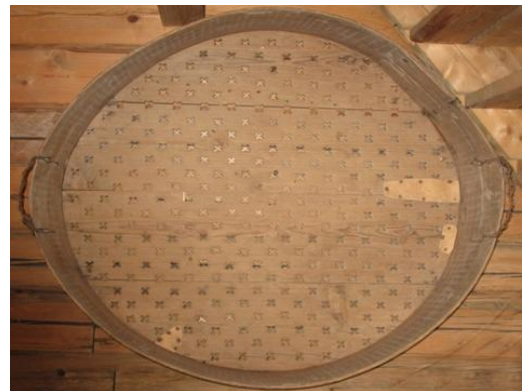
Flatbrød og utstyr. Ellers i rommet fantes ei hylle hvor det ofte var ei rue med hjembakt flatbrød. Det passet godt sammen med skinka. Her var det også et stort skap som inneholdt forskjellig utstyr til bruk ved slaktestell, som den gamle kaffekjelen til bruk ved skolding av grisen. Det måtte kokende vann til for å få av all busta. Det var også et dørslag (sil) og ei turu til å røre i blodet med, slik at det ikke levret seg. («Turu» var en rørepinne

av tre der noen kvistene stod igjen og dannet en slags krans.) Så var det det store trauet og kniver og knivstål.

Den konserveringsmåten som brukes mest nå for tida, nemlig frysing, var ikke så vanlig. Jeg tror det var først på femti-tallet det ofte var svært kaldt før jul. Da begynte de å lagre kjøttet i frossen tilstand. Det ble pakket inn i papir og lagt godt ned i kornbingen. Selv om det ble «lint» (mildvær) en periode, holdt det seg frosset, for kornet isolerte godt.

Her er en sliur. Den ble brukt til å banke kornet ut av akset, og blir kalt «den første treskemaskinen».

Sold ble brukt til å skille vekk agner og kornstubb fra kornet. Soldet hadde en diameter på ca. en meter, og det måtte være to for å gjøre denne jobben. Ellers måtte soldet henges opp på et vis.

Endringer. Etter hvert begynte det å bli endringer i gardsdrifta. Noen av dem skulle få store følger for meg. De nye metodene var ikke så tidkrevende og slitsomme, det var det gode ved dem. Treskeverket og selvbinderen gjorde heller ikke så stor forskjell for bruken av bua, for fremdeles ble kornet tørket før tresking og lagret hos meg. Men så tok skurtreskeren over, og da var det ikke aktuelt lenger. Kornet som ble høstet med skurtresker, hadde ofte for stort vanninnhold til å være lagringsdyktig. Det måtte tørkes, enten hjemme på garden eller ved ei mølle eller en kornsilo. Det kom som et sjokk på meg at jeg ikke lenger skulle lagre kornet! For mitt vedkommende skjedde dette rundt 1960. Nå stod hele annetasjen tom, den som hadde vært en trygg lagringsplass for det verdifulle kornet gjennom mange, mange år.

Og det skulle ikke ende med det. All slakting til gardens eget bruk hadde foregått her hjemme. Nå ble

det slutt på det også. Dyra ble sendt til slakteriet, og så fikk de slaktet tilbake, ferdig oppdelt. Jeg hadde selvfølgelig saltebalja klar, den var behandlet med bruselåg og allting, slik det hadde vært støtt når slaktetida kom. Men neida, nå skulle kjøttet fryses ned kunstig og lagres i store felles fryseanlegg, der folk leide en eller flere bokser hver.

Til ingen nytte. Utviklingen fortsatte, og jeg ble etter hvert satt helt ut av spill. Jeg følte at jeg bare stod der som et tomt skall, det var ikke bruk for meg lenger! Etter noen år ble det vanlig at hver husholdning kjøpte seg fryseboks, slik at maten igjen kunne lagres hjemme. Ei slik kasse er jeg nå betrodd å huse, det er det eneste jeg står igjen med av alle de oppgavene jeg hadde. Inne på kjøkkenet har de kjøleskapet som holder passe lagringstemperatur til maten de bruker til daglig.

Det kom en 35-40 år da jeg følte at jeg bare stod der til ingen nytte. Folk fikk bedre råd, de fikk mer penger mellom henda, som det heter. De kjøpte og de kjøpte, stadig nye ting kom inn i huset. Men hva med det gamle? Det var jo nesten like godt og brukbart, de kunne jo ikke kaste det? Da kom de til å tenke på at annen-etasjen min var tom. «Vi setter det på bua så lenge», sa de. Det endte med at jeg ble lagerplass for alt mellom himmel og jord. Og når folka på garden hadde drevet på med å bære opp ting hit i ca. 40 år, ble det jo rimelig trangt etter hvert!

Aktivitet igjen. Men for noen år siden begynte det å skje ting. Med ett var det aktivitet her inne igjen, og ikke bare av noen som kom og satte fra seg noe og gikk igjen. De som eier meg, ryddet først ut alt som stod her. Så ble det vasket, snekret og styra, de hadde nok sine planer. Jeg var fornøyd med å merke liv og røre igjen, og begynte så smått å se fram til en ny tilværelse.

Tenk å få bli til glede og nytte igjen! Hvordan dette har gått, kan vi komme tilbake til om en 50-60 år, forutsatt at jeg fremdeles står oppreist på stolpa mine. Så må jeg selvfølgelig finne en ny forteller som vil skrive ned det jeg har på hjertet. **Takk for denne gang!**

TAKK! Til slutt noen ord til bua fra fortelleren: Håper at jeg på en noenlunde tilfredsstillende måte har greid å videreformidle hva du har opplevd i livet ditt på godt og vondt. Takk for samarbeidet! Også en takk til Anne-Marie Lund for skrivning og korrektur og ellers stor interesse for prosjektet.

Albert Hovind

Bildene i artikkelen er fra Albert Hovind.

HUSMANNSGUTTEN FRA SØRUM SOM BLE SJEFREDAKTØR I AFTENPOSTEN

Nettleksikonet Wikipedia har en oversikt over personer fra Sørums kommune. Lista virker noe tilfeldig sammensatt, men en finner flere kjente personer der, både nålevende og avdøde. En av dem er Ola Christofersen (1866-1922).

Ola Christofersen var både offiser og journalist. I 1890-åra var han Fridtjof Nansens privatsekretær og sekretær for Fram-ekspedisjonen. Seinere ble han både økonomidirektør og sjefredaktør i Aftenposten, og han har mye av æren for at Aftenposten ble en moderne avis med balanse mellom nyheter og annonser. Han var født i husmannsplassen Veiby under Val.

I Norsk biografisk leksikon er det en artikkel om Ola Christofersen som jeg siterer fra:

«**Ola Christofersen**, også kjent som Ola Christian Christofersen, født 23. september 1866, i Sørums, Akershus, død 24. september 1922 i Kristiania. Journalist, redaktør og avisadministrator. Foreldre: Lærhandler Martin Christofersen (1843-1925) og Caroline Mathea Johnsen (1833-90). Gift 1897 med Olga Jensine Brodtkorb (29.12.1878-1920), datter av grosserer Arnt Nicolai Brodtkorb og Hemmingine Dorthea f. Brodtkorb.

Ola Christofersen var en av våre første avisøkonomer, om ikke av utdanning, så i gjerning. Han ble en av Amandus Schibsteds fremste rådgivere i Aftenposten i årene rundt 1900, og var senere både økonomidirektør og sjefredaktør i avisen.

Christofersen tok examen artium på reallinjen 1886, og annen eksamen ved universitetet i Kristiania året etter. Deretter gjennomgikk han Krigsskolens nederste avdeling, ble vernepliktig premierløytnant 1892 og kaptein 1901. Etter Krigsskolen begynte han å studere jus, men uten å ta noen eksamen. Allerede som ung student hadde han drevet med publisistisk arbeid ved siden av – eller i stedet for – studiene; han var bl.a. redaktør av den norske delen av det danske Illustreret Konversationsleksikon og medarbeider og senere redaktør i Retsbladet (1890–91).

1891 ble han ansatt som journalist i den nystartede konservative avisen Ørebladet, og året etter ble han dens ansvarlige redaktør. 1894–97 var han medarbeider i Morgenbladet. Som journalist var det notisen som ble hans spesialitet. Ved siden av avisarbeidet var han Fridtjof Nansens privatsekretær 1892–96, og sekretær for hans polarekspedisjon med Fram 1893–96.

Fram. Foto: Nasjonalbiblioteket

I Aftenpostens ledelse

Christofersen ble i 1897 ansatt i Aftenposten som journalist, to år senere ble han redaksjonssekretær, og 1906 økonomidirektør, som en av de første med denne tittel i norsk presse. Avisens eier Amandus Schibsted hadde til hensikt å legge om driften i retning av en moderne nyhetsavis, og skiftet i løpet av få år ut hele toppladelsen. Et av de tiltak den nye økonomidirektøren satte i verk, var å regulere forholdet mellom annonser og stoffmengde i avisen. Aftenposten vant frem i den harde opplagskonkurransen i begynnelsen av 1900-tallet ved å holde en lavprisprofil: I 1911 kostet avisen det samme i abonnement som 37 år tidligere, selv om den nå kom ut to ganger daglig. I sidetall tilbød Aftenposten 50 prosent mer enn noen annen konkurrent. En viktig betingelse for denne suksess var annonser, særlig rubrikkannonsene, som hadde stor leserappell. Journalistikken var intet anerkjent yrke for hundre år siden, og blant journalister var avisøkonomer noe nesten foraktelig. Innad i Aftenposten fungerte Ola Christofersen som Schibsteds høyre hånd.

Etter Schibsteds død i 1913 tok Christofersen og Thorstein Diesen over som sjefredaktører. Diesen skrev regelmessig lederartikler på førstesiden, mens Christofersen nesten ikke skrev noe de siste ti yrkesaktive år av sitt liv. Men det var han som formidlet kontakten mellom den nye eieren, fru Trine Schibsted, og personalet. Christofersens omgjengelige natur gjorde at han hadde god kontakt med redaksjonen, selv om han mest var opptatt av de praktiske detaljer i avisarbeidet.

Trakk seg i 1918. Christofersen ble i Aftenposten inntil han måtte trekke seg tilbake på grunn av sykdom i 1918. Christofersen disponerte både sine standpunkter og avisens midler med forsiktighet, mens Diesen hamret sine standpunkter i korthugne og oppsiktsvekkende sentenser; han spilte heller politikerens enn avisstrategens rolle. Under den første verdenskrig hevdet Christofersen i forhandlinger om krigssensuren at “enhver journalist forstod, at der under kritiske tider var ting, som ikke burde komme frem. Men censuren maatte anordnes slik, at den ialfald var betryggende for autoritetene”. I denne ånd stanset han en lederartikkel der Diesen tok en utenlandsk diplomat i skole for ikke å ha opptrådt korrekt overfor Norges interesser. Men det var også andre forskjeller mellom de to redaktørene: Diesen var advokat med rettspraksis, Christofersen var justudent med avbrutte studier bak seg.

Litt av Aftenpostens forside 12. juni 1913

Ola Christofersen var meget aktiv i pressens foreningsliv. Han var en av stifterne av Kristiania Journalistklub og var formann der 1895-99 og 1904-06. Han var viseformann i Den konservative Presses Forening 1903-09 og formann i Norges Presseforening 1903-04, en upolitisk forening som ble en forløper for Norsk Presseforbund, der han ble medlem i hovedstyret. Han var også aktiv i Journalisternes Pensions- og Hjælpeforening.»

Født på en husmannsplass i Sørums

Ved hjelp av kirkeboka for Sørums finner jeg at Ola Christofersen ble født på Valdseie. I kirkeboka er han innført som Ole Christian Christoferseren, men fødselsdato og foreldrenes navn stemmer med opplysningene i Norsk biografisk leksikon. I Sørums Bygdebok bind 2 finner jeg opplysninger om familien under plassen Veiby under Val. Det står der at Martin Kristoffersen, født i Ullensaker ca. 1840, og kona Karoline Matea Jonsdatter, født på Nesodden ca. 1830 bodde i Veiby fra først i 1860-åra, og at de flyttet igjen rundt 1870. Det står at Martin Kristoffersen var skomaker og husmann. I bygdeboka er

det oppført to barn: Ole Kristian 1866, og Borghild Marie 1869. Navnene blir skrevet på forskjellige måter i de kildene jeg har brukt, men det er ikke tvil om at det er de samme personene.

Foreldrene til Ola flyttet altså fra Veiby rundt 1870, og Martin har tydeligvis ikke rettet seg etter det gamle rådet «skomaker bli ved din lest». I folketellinga for Kristiania 1885 finner en at Martin Christofersen, født i Ullensaker 1841, var blitt handelsborger og bodde i Rosenkrantsgt. 16. Men det gikk kanskje ikke så bra med lærhandelen, for i folketellinga for 1900 står det at Martin Christofersen var kontorbud ved fattigvesenet, tidligere læderhandler, og at han nå bodde i Bergstien 10.

Klassereise

For noen år siden ble begreper «klassereise» tatt i bruk for å betegne at en person hadde fått innpass i en helt annen samfunnsklasse enn den han var vokst opp i. En må vel kunne si at husmannen og skomakeren Martin Christofersen og sønnen Ola (Ole Christian) foretok en skikkelig klassereise på slutten av 1800-tallet.

Asbjørn Langeland

OM EN HUNDRE ÅR GAMMEL TELEFONKATALOG OG LITT TIL

Da Olav Fløgstad solgte gården og flyttet til Kløfta for noen år siden, fikk jeg en gammel telefonkatalog som han ikke ville ta med på flyttelasset.

Katalogen er datert januar 1912. Den har en fin forside med riksvåpenet i rødt og gull og med tittel RIKSTELEFONEN. På forsiden står det: Katalog over abonnenter ved telefonanlæg, som staar i forbindelse med rikstelefonlinjerne.

På baksiden av omslaget er det trykt med rød skrift: **Glem ikke kraftig avringningssignal (drei sveiven 2 à 3 gange rundt).** Videre står det:

Forlang altid nummeret!

Benyt ikke telefonen under tordenveir!

Glem ikke at ringe av!

Katalogen er delt i to hoveddeler. Del 1 omfatter abonnenter ved Kristiania telefonanlæg, mens del to dekker «de øvrige telefonanlæg (indtil Ranen i Nordlands amt), der er kommet i forbindelse med rikstelefonens sammenhengende langlinjenet.» Nord-Norge nord for Saltfjellet er altså ikke med i katalogen. Kristiania

telefonanlegg hadde fire bistasjoner i Aker, og abonnentene fra Kristiania og Aker utgjør nesten en tredel av katalogen som totalt er på over 1000 sider. Katalogen fra 1912 er ellers litt spesiell da det var den siste gangen det ble utgitt en samlet katalog for hele landet (unntatt Nord-Norge som enda ikke var knyttet til riksnettet).

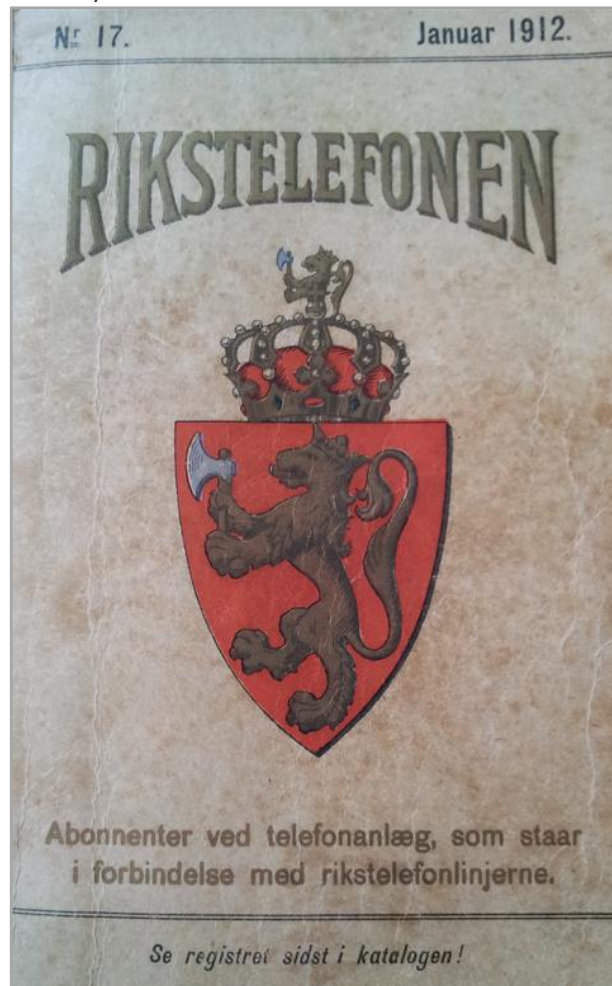

Foto: Red.

Gode geografikunnskaper nødvendig

Abbonentene er ordnet alfabetisk under den sentralen de var tilknyttet, og en måtte derfor ha lokalkunnskap for å finne fram til en abonnent. F.eks. finner en abonnenter i Nannestad under Jessheim, og Gjerdrum under Kløfta. Mange sentraler omfattet bare en grend eller to. For å finne fram til riktig sentral må en bruke et alfabetisk «register over de telefonanlegg utenfor Kristiania som står i forbindelse med det interurbane rikstelefonnet, stasjoner i landdistriktene tilhørende nevnte anlegg og de distrikter (herreder, sogne eller lign.) sør for Rana hvor abonnentanlegg finnes». Man må altså søke på kommunenavn eller sognenavn for å få vite hvilke telefonanlegg eller telefonstasjoner som finnes i kommunen. Men om en søker på Sørums i

registeret, får en ingen henvisning til Kløfta sentral der mange Sørumsand-abonnenter var å finne.

Telefontentraler og abonnenter i Blaker

Det som i dag er Sørumsand kommune, var delt i to kommuner. Blaker var på denne tida et sogn i Aurskog (Urskog), mens Frogner og Sørumsand (med Sørumsand) utgjorde Sørumsand herred.

Jeg begynner med å søke Blaker i registeret, og blir henvist til en side i katalogen der jeg finner Urskog – Blaker Telefonforening. Innførselen innledes med følgende: Forbindelse med Rikstelefonen over Sørumsanden og Urskog, RT. Videre står det: «Sørumsanden og Urskog rikstelefonstasjoner samt de private centralstasjoner er aapne: Hverdage fra kl. 8 fm. Til kl. 9 em., helligdage fra 8-10 fm. Og fra 4-6 em. Budsendelser utføres.»

Så følger sentralene Blaker, Kjellingmo, Kveli, Nygaard, Slora, Sørumsanden (Rikstelefonst. Best. Fru Hilda Melbye), Urskog (Rikstelefonstation. Best. Olaf Sletner). Under hver sentral er alle abonnentene oppført alfabetisk, men med telefonnummeret først. Blaker sentral har 32 nummer, men bare 23 abonnenter står oppført. For nr. 5 står det Haslem, S., doktor, formand i telefonforeningen. Kveli sentral har 10 nummer, og alle de ti abonnentene er oppført i katalogen. Abonnent nr. 1 er A. Nebbenæs, og for denne er det anført «pleiehjem for sindssyke». Slora sentral har 12 abonnenter, og så vidt jeg kan se, har denne sentralen abonnenter både fra Blaker og Nes. Kjellingmo sentral hadde 17 nummer, men bare 15 abonnenter er innført. Disse tilhørte både Aurskog og Blaker sogn. Sørumsand sentral hadde 20 nummer, men bare 13 abonnenter er oppført. Abonnentene var både fra Sørumsand og Blaker.

Selv om Sørumsand og Aurskog hadde rikstelefonstasjoner, betyr ikke dette at abonnentene ved disse sentralene var abonnenter ved rikstelefonen. De var alle abonnenter ved den private telefonforeningen. Det samme gjaldt abonnentene i Frogner som hørte til Sørumsand og Frogner Telefonselskap.

Sentraler og abonnenter i Sørumsand

Når en slår opp på Sørumsand i registeret, blir en henvist til Sørumsand og Frogner Telefonselskap. Selskapet hadde forbindelse med Rikstelefonen over Frogner, RT. «Rikstelefonstationen og de private centralstasjoner er aapne: Hverdage fra 8 morgen til 9 aften, søn- og helligdage 9-10 fm. Og 4-6 em.» Dette telefonselskapet hadde bare to sentraler, Frogner og Sørumsand, og disse hadde altså en time mindre søndagsåpent enn

sentralene i Blaker og Sørumsand.

Frogner sentral hadde 43 nummer, men bare 38 abonnenter er oppført. En av abonnentene var Hans Braathe i Gjerdrum, så de som ville leite opp han i katalogen, ville nok hatt problemer. Sørumsand sentral hadde 39 nummer, mens 36 abonnenter er oppført.

Hvem hadde telefon i Blaker og Sørumsand?

For å finne ut det, får en ikke hjelp i registeret, her trengs det lokalkunnskap. En må slå opp på de nærmeste nabosentralene, og se om man finner noen med sørumsandnavn eller sørumsandadresse der.

Jeg begynner med å leite opp Kløfta i registeret, og blir henvist til Nes Aktie-Telefonselskap. Under dette selskapet finner en sentralene Gardermoen, Jessheim, Kløften, Skarnes og Vormsund samt mange bistasjoner, bl. a. for Nannestad og Gjerdrum.

Nes Telefon-Aktieselskap dekker 13 sider i katalogen, og ingen av disse abonnentene er oppført med telefonnummer. I abonnentlista for Kløften (Rikstelefonstation) finner man mange navn fra Sørumsand. Jeg har ikke tilstrekkelig person-

kunnskap til å telle hvor mange av abonnentene på Kløfta som bodde i Sørumsand, men alle abonnenter i Vesterskaun krets fra Asak og nordover og abonnenter fra gardsområdene Arteid og Fløgstad er med under Kløfta. En finner også abonnenter fra Vilberg. Videre har jeg sett på abonnentlista for Skedsmo Aktietelefonselskap, men der fant jeg ingen bosatt i Sørumsand.

Rikstelefonamtaler

I 1912 var de fleste telefonabonnentene knyttet til private selskaper, andelslag eller aksjeselskaper. Så vidt jeg kan se, var det bare ett statlig telefonanlegg på Romerike, Lillestrøms telefonanlegg som også dekket Strømmen og Lørenskog.

Telefonen var primært til lokalt bruk. Ved de fleste private anlegg betalte man en fast årsavgift og ingen samtaleavgift når man ringte til abonnenter innenfor samme selskap. Abonnenter i Frogner og Sørumsand kunne ringe til hverandre uten samtaleavgift. Det samme kunne abonnenter i Aurskog, Blaker og Sørumsand. Skulle man ringe til noen utenfor eget telefonselskap, måtte man koble seg til rikstelefonens langlinjenett. Det vil si at dersom en abonnent i Sørumsand (hovedsognet) skulle ringe til en i Blaker, måtte han først be om Frogner

sentral for Sørumsand hadde ikke forbindelse til riksnettet. Frogner sentral ville så via Sørumsand gi ham linje til Blaker sentral og videre til den abonnenten han skulle ha samtale med.

For samtaler via riksnettet måtte man betale avgift. Avgiften ble beregnet etter perioder på 3 minutter, og prisen for en periode kunne variere fra 15 øre til 150 øre avhengig av avstanden. Samtaler som varte mer enn to perioder (6 minutter) var ikke tillatt.

Mange regler

I innledningen til katalogen finner en *Utdrag av regler og bestemmelser for benyttelsen av de interurbane rikstelefonlinjer.*

Her følger noen av de 24 reglene:

1. Tal **tydelig** og nær ind til mikrofonen, og avpas stemmens styrke etter den avstand der tales paa.
2. Hold telefonen **tæt** ind til øret under samtalen; naar apparatet ikke benyttes, maa høretelefonen **altid hænge paa sin plads.**
3. Naar De forlanger en interurban samtale, sørg da altid for at ha **adressatens telefonnummer** paa det rene, og gi betjeningen **kort og greit** de fornødne opplysninger. Deres eget navn og telefonnummer (telefonadresse), adressatens telefonadresse, samt om De ønsker ilsamtale, tidsbestilt samtale, budsending, tilsigelse o.s.v. Ønsker De en bestemt person i tale, forlanges «N. N. personlig».

Foto: Strinda Hist.lag

4. **Ophold ikke** betjeningen ved unødig tale eller ved spørsmål og bemerkninger som ikke vedkommer ekspeditionen. Mulige anker og besværingar over denne eller betjeningen rettes **skriftlig** til vedkommende stations bestyrer med nøiagtigst mulige opplysninger om, hvori mangelen har bestaaet, samt tidspunkt.
5. Naar De for at komme til rikstelefonstationen først maa oppringe en lokal centralstation, begjærer De der Rikstelefonen med angivelse av **med hvilket sted** De ønsker forbindelse.
6. Naar De er oppringt for en interurban samtale, og der er meldt «klar», svarer De med Deres navn om fornødiges gjentagne gange.
10. **Ilsamtaler** beforders med fortrinnsret fremfor almindelige samtaler. **Tidsbestilte samtaler** er samtaler der utveksles snarest mulig etter en fastsat tid, saavidt mulig avpasset etter bestillerens eller, om denne saa

forlanger, efter adressatens ønske. For begge disse klasser av samtaler er taksten den **treddobbelte** av taksten for almindelige samtaler. Saavel ilsamtaler som tidsbestilte samtaler kan paa **tidsinddelte linjer** kun forlanges utvekslet i den vedkommende stationers tildelte ekspeditionstid paa den paagjeldende linje.

Bestillinger paa tidsbestilte samtaler kan mottages fra dagtjenestens begyndelse dagen **før** samtalen ønskes utvekslet; paa andre samtaler kun fra tjenestens begyndelse samme dag.

13. En adressat kan forlanges tilkaldt til samtale: **a. ved telefonisk tilsigelse** eller **b. ved bud.** (Her følger en detaljert redegjørelse for hvordan avgiften ved tilsigelse blir beregnet.) Avgiften for tilkaldelse ved bud er 20 øre eller – om budsendingen maa ske udenom ombæringskredsen – almindelig ekspeditionsgebyr, 30 øre pr. km.
16. Samtaleavgiften blir at erlægge saafremt der er svaret fra adressatens apparat, selv om den **specielle person** man ønsker i tale, **ikke** antræffes i telefonen, undtagen ved tilsigelse og budsending. Vil man saavidt mulig sikre sig at træffe **bestemt person**, maa **budsending, tilsigelse** eller **tidsbestilt samtale** anvendes.
24. Lokal samtale maa vige for interurban, naar samme lokale linje maa benyttes for begge ved den interurbane samtales utveksling; vægrer nogen sig for at motta en rikstelefon samtale, naar han av vedkommende rikstelefonstation oppringes, maa rekvirenten i saadant tilfælde allikevel erlægge gebyr for én periodes samtale.

Litt telefonhistorie

Det første telefonsamband mellom to byer i Norge ble anlagt i 1880 mellom Kristiania og Drammen. I årene som fulgte, ble det stiftet telefonselskaper og telefonforeninger rundt om i store deler av landet. Det var kommunene som gav konsesjon til telefonanlegg, og staten var ikke med de første årene.

Men nokså snart ble staten ved Telegrafverket engasjert i utbyggingen av telefonnettet. I 1899 ble det vedtatt en *lov om telefontjenester*, og samtidig ble Rikstelefonen etablert. Rikstelefonen skulle holde et landsdekkende linjenett som telefonselskapene kunne koble seg til. Rikstelefonen fikk også rett og plikt til å overta private telefonanlegg og etablere telefonanlegg der dette ikke fantes.

Overtakelsen av de private telefonselskapene tok lang tid, og først i 1974 ble det siste private telefonanlegg i Norge overtatt av staten (Andebu i Vestfold).

Telefonen i Sørumsand

Det første telefonselskapet i Sørumsand ble etablert i 1894. Da fikk Urskoug – Blakjer Telefonselskab konsesjon for

drift. Selskapet fikk samtidig forbindelse med Kristiania og kom med i den private telefonkatalogen for Kristiania som kom ut 15/12 1894. Ved oppstarten hadde selskapet to sentraler, Urskoug med 7 abonnenter og Blakjer med 6 abonnenter.

Som fortalt ovenfor, fikk selskapet etter hvert flere sentraler, bl.a. Sørumsand, Kvevli og Slora. Selskapet ble innløst av Telegrafverket i 1944 for kr. 40.000. Ved innløsningen hadde det 496 telefoner. (Opplysninger fra Telemuseet)

Vest for Glomma kom telefonen ti år seinere. Sørums og Frogner telefonselskap ble stiftet i 1904. I følge bygdeboka, Sørums Herred bind 1, finnes det ikke oppgave over hvor mange abonnenter det var ved starten. Rikstelefonen overtok selskapet med sentraler og linjer allerede i 1919. I 1940 hadde Sørums sentral 112 abonnenter og Frogner hadde 81. I tillegg kom abonnenter fra Sørums og Frogner ved Kløfta sentral.

Asbjørn Langeland

Vellykket slektsgranskingskurs

Blaker og Sørums historielag har i samarbeid med Sørums bibliotek arrangert kurs i slektsgranskning i høst.

Undervisningen har vært bygget opp rundt den informasjonen som finnes på internett og i lokalhistorisk litteratur, og en stor og interessert slektsgruppe på 16 personer har møttes tre tirsdagskvelder i oktober og november.

Kursleder Tom Halvorsen, som er leder av Romerike Historielag, har på en kunnskapsrik og entusiastisk måte delt sine kunnskaper, og hjulpet kursdeltakerne til å finne mange ukjente slektninger i sitt slektstre. Gro Langeland fra Blaker og Sørums historielag har også bidratt med sin slektskunnskap, og Paulo Bairos fra biblioteket har sørget for god logistikk og kurslokaler. Han har også fortalt om egne slekts-granskererfaringer.

Det har vært lærerike og hyggelige kurskvelder, og over jul planlegges det en tur til Romerike historielags hus i Skedsmo for å se på biblioteket og arkivene der.

Kursleder Tom Halvorsen "in action". Foto: Paulo Bairos

Gro Langeland overreker Tom boka "Glomma gjennom Sørums" som takk fra Historielaget. Foto: Paulo Bairos

Nyttige nettadresser for slektsgranskere:

Dis Norge	www.disnorge.no
Digitalarkivet:	www.arkivverket.no/Digitalarkivet
Slektshefte:	www.segratis.no/101/
Gravminner:	www.disnorge.no/gravminner
Begravde i Oslo:	www.begravdeioslo.no
Tidskrifter , kilder:	www.genealogi.no
Adressebøker:	www.arkivverket.no/arkivverket/content/view/full/9191
Folketelling Aker 1834:	www.byarkivet.oslo.kommune.no/OBA/Aker_1834/tekst/telling_1834.asp
Byarkivet Oslo	www.byarkivet.oslo.kommune.no
Amerika:	www.ancestry.com , www.ellisland.org
Lokalhistorie:	no.librarything.com/catalog/RomerikeHistorielag

Se www.sorum.historielag.no > Slektsgranskning

Hvis DU er interessert i slektsgranskning, men ikke fikk vært med på kurset, meld gjerne fra til Gro Langeland, epost gro.lang@online.no eller Lillian Mobæk, epost lilmobe@online.no. Kanskje vi kan få i gang en slektsgranskingsgruppe i Historielaget til neste år.

GODT SAGT!

- ✚ Barn utsetter ikke til i morgen noe som kan forhindre dem i å gå til sengs i kveld.
- ✚ Det gjelder å søke alderdommens visdom og samtidig se verden med et barns øyne.
- ✚ Verden er full av villige mennesker. Noen er villige til å arbeide, de andre til ikke å hindre dem.
- ✚ Det er ikke så nøye, bare det er akkurat, sa mannen.
- ✚ En pessimist er en optimist som har tenkt seg om.
- ✚ Det er mangt et godt hode under en gammel hatt.
- ✚ Hvor har mødrene lært alt de advarer døtrene mot?
- ✚ Det er aldri for sent å gi opp.

TAKK TIL ALLE GODE HJELPERE!

Søndag 17. november hadde Historielaget en meget hyggelig førjulslunsj på Ålgård for lagets store antall dyktige og arbeidsvillige frivillige hjelpere.

Leder Dag Winding-Sørensen ønsket velkommen, og takket alle for den store og viktige innsatsen som ydes på så mange områder. Uten den kunne ikke Historielaget hatt så stor aktivitet. Velfortjente blomster fikk bygdebokforfatter Jan Erik Horgen for bygdeboka bind 5, Kjell Huseby for den 30. kalenderen, og Gro og Asbjørn Langeland for stor innsats på så mange områder. Odd-Roar Stenbys artige quiz om mer ukjente gardsobjekter engasjerte forsamlingen, og Asbjørn Langelands foredrag om gamle juleskikker fikk de gode juleminnene frem.

Med deilig mat, julesanger med flotte røster, og trivelige samtaler, ble dette samværet forhåpentlig en god motivasjon for videre arbeid. **Red.**

Slora Mølles trofaste dugnadsgjeng. Alle foto: Mobæk

MANGE STEMMER FRA LEVDE LIV

Landslaget for lokalhistorie har en pågående minneinnsamling **Mange stemmer fra levde liv**, og oppfordrer alle som er født før 1950 til å fortelle sin historie. For å få et rikest mulig bilde av vår felles historie, er det viktig med bidrag fra alle regioner og samfunnsgrupper. Det tas i mot håndskrevne eller digitale historier, lydopptak eller video, og bilder er også interessant. Bidragene vil bli en viktig base for kunnskap om fortida, og deler av materialet vil bli publisert digitalt og i andre former.

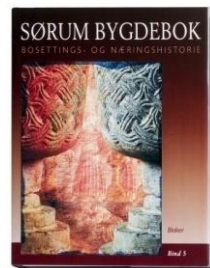
Fristen for å levere bidrag til minneinnsamlingen er 15. april 2014. Hvis du lurer på noe, kontakt gjerne Gro Langeland eller Lillian Mobæk i Historielaget.

Siv Randi Kolstad i Trondheim kan også gi mer info. Epost siv.r.kolstad@ntnu.no, tlf. 73 59 64 33.

Postadresse: Landslaget for lokalhistorie, Institutt for historiske studier, NTNU Dragvoll, 7491 Trondheim. Se <http://historielag.blogspot.no> > Minneinnsamling **Vi oppfordrer dere til å delta!**

LITT OM BYGDEBOKA BIND 6

I vår ble arbeidet med å innhente opplysninger om eiendommer i Blaker startet opp, og skjemaer utdelt. Fortsatt er det mange som ikke har sendt inn svar. Hvis du har glemt, kan du sende inn til **Elin Mørk**, som er kontaktperson i styret. Adresse Egnervegen 135, 1923 Sørums, tlf 63 82 42 26 eller 958 62 613.

Hvis skjemaet er forlagt, kan det lastes ned fra www.sorum.historielag.no

Red.

Dag takker Asbjørn og Gro. Jan Erik Horgen sittende til høyre.

Aasgaard, Sæther, Hovind og Torbjørnsrud i hyggelig passiar.

SLORA MØLLE – MYE SKJER

I god tid før Slora Møllens Dag 9. juni i år var det 90 år gamle motorvidunderet vårt "Grei" våknet til liv og er nå driftsklar. Rainpower – Sjørumsand Verksted bistår oss med ferdigstillingen av den første turbinen. Er vi heldige skal også hele ferdigstillingen av det hydrauliske drivverket være operativt neste høst.

18 personer utgjør dugnadsgjengen for det arbeidet som pågår fast hver onsdag. I tillegg kommer flere innom for større eller mindre oppgaver i andre ukedager. Hittil er bortimot 1100 timer registrert, og flere påløper nok før året er omme.

Dugnadsarbeid pågår. Foto: Dag W-S

Sparebankstiftelsen DnB støtter Slora Møllens Venner i deres arbeid. Stiftelsen har mottatt venneforeningens første prosjektrapport pr. 30.06.2013, og rapporten ble svært godt mottatt. Som et synlig bevis er det nå på mølla montert en plakett med påskriften "Stolt bidragsyter". Og det kom en utbetaling på kr. 75.000 som tilskudd for materialkostnader til turbinrøret. Vi er ikke lite stolte av dette skulderklappet.

Blaker og Sjørum Historielag eier Slora Mølle. Det er Slora Møllens Venner som står for arbeidet, og som skal ha hovedæren for at dette teknisk-industrielle kulturminnet blir en pryd for Fjuk-grenda, for Blaker, og for Sjørum kommune.

Fredag 22. august kom Einar Engen fra Norsk Kulturminnefond på Røros, generalsekretær Ola Fjeldheim i Fortidsminneforeningen, og kultursjef Nina Kongtorp på befaring av Slora Mølle. Alle har gitt uttrykk for at det arbeidet Venneforeningen utfører er et svært tilfredsstillende restaureringsarbeid, som kan måle seg godt med tilsvarende prosjekter andre steder i landet. Såvel Sparebankstiftelsen som Fortidsminneforeningen og Kulturminnefondet fremhever behovet av å arbeide for barn og unge.

Da er det ekstra hyggelig å vise til det gode samarbeidet Slora Møllens Venner har med Fjuk barne-skole og Skåningsrud skole om den kulturelle skolesekken på Slora Mølle.

Tekst og foto Dag Winding-Sørensen

STATSSEKRETÆR PÅ MØLLA

Søndag 20. oktober ble en helt spesiell dag på Slora Mølle. Et par uker tidligere hadde Astrid Nøklebye Heiberg telefonert Dag W-S og bedt om å få omvisning på Slora Mølle for seg og sine venner. Bakgrunnen var at hun kom til Blaker Skanse den 14. juni ved premiéren til Skansespillet, og fremførte en appell som Skansespillet beskytter. Tidligere den dagen holdt hun et svært godt foredrag i Kommandantboligen med tema "Eldre - en ressurs". Og 16. oktober 2013 ble hun utnevnt til statssekretær i Helse- og omsorgsdepartementet!

Astrid Nøklebye Heiberg ga seg god tid på Blaker Skanse den sommerdagen i juni, og lot seg informere om bygda som hun tidligere kun kjente fra motorveien. Før hun returnerte til Oslo benyttet Blaker og Sjørum Historielag anledningen til å overrekke praktboken "Glomma gjennom Sjørum" og til å gi en fyldig orientering om Sjørum og Blakers mange severdigheter, blant dem Slora Mølle.

Astrid Nøklebye Heiberg og Bjørn Blakstad
Foto: Dag W-S

Og så en hustrig oktoberdag står hun der med sitt store følge av venner og familie. Etter en grundig omvisning på Blaker Skanse, ledet av Odd Sars-Olsen, møtte de Brith Kristiansen og Bjørn Undrum på møllebroen. Som dyktige guider sørget de for at tiden gikk fort både ute og inne. De gjorde seg godt kjent med stedets historie, det pågående restaureringsarbeidet og de fremtidige planer. Med et mildt ønske om at de besøkende skal formidle sine nye kunnskaper i sin bekjentskapskrets.

Dag Winding-Sørensen

HISTORIELAGETS BOKTILBUD

SE HELE BOKTILBUDET PÅ

www.sorum.historielag.no/boktilbud.cfm

SPESIALTILBUD

- Glomma gjennom Sørums Nå kr. 300,-
- Sørums under okkupasjonen 1940-45 Nå kr. 150,-
- Minner fra Frogner Nå kr. 150,-
- Blaker, Skansen og Skolen Nå kr. 150,-
- Årbøker fra Romerike Historielag For årene 1998, 2001, 2005 og 2009 Nå kr. 150,- pr. stk.

Nett-kjøp: Bøkene kan bestilles via "Kontakt oss"-skjemaet. Vær nøye med at bestillingen er korrekt utfylt med navn, adresse og hva som bestilles.

Hvis boka kan leveres i Sørums eller i umiddelbar nærhet av Sørums (5 km), leverer vi boka portofritt på døra/i postkassa hos deg. For øvrig sender vi den i posten, og da kommer porto iht. ordinære portotakster i tillegg. Vi leverer/sender boka så snart som mulig. Faktura vedlegges, med betalingsfrist 10 dager.

Kontant-kjøp: Bøkene kan også kjøpes kontant for umiddelbar levering hos bokansvarlig Kåre Alfred J. Bøhler. Han kan kontaktes på mobil 938 76 365, e-post alfrebo@online.no eller adresse Bøler Nedre, Aasgaardvegen 230, 1923 Sørums. Levering avtales direkte med han.

Sørums Bygdebok – de 4 første bind

Foto alle bygdebøker: Anders Henriksen

Bind 1: Lørenfallet, Vølneberg og Fossrud kretser

Bind 2: Midtbygda

Bind 3: Sanden – Sørumsand

Bind 4: Vesterskaun, sørøstre del av Frogner

Pris ved kjøp av enkeltbind er kr. 850,- + porto for forsendelse. Ved tegning av abonnement på hele serien (6 bind) er prisen pr. bind kr. 700,-. Er du interessert i å kjøpe enkeltbind eller bli abonnent nå, ta kontakt med Helge Hoel, mobil: 901 18 624, epost: helge.hoel@edb.com

Humoristen Wergeland

Skinke og syltevisse

(Mel. Gubben Noah).

Julegrise Julevisse har fortjent at faa. Hvis Princip for Dyder eget Offer byder, hvem kan taale vel at maale sig med Grisen saa?	Meget mere, hvis dem nære Grisen kommer til, tage de det Bedste fra sin egen Næste. Det er ikke hvad den skikke- lige Døde vil.
Kun at made Andres Fade er dens ædle Meed. Derfor spekulerer den, imens den tærer, paa hvorlunde dog den kunde blive rigtig feed.	Sig at dele til det hele Selskab er dens Meed. Maa jeg da ei bede om Lidt af det Fede, ellers smager det af mager kristen Kjærlighed.
Mangen Præst er Grisens Mester, mangen Skriver med. Han og hans Madame grunder paa det samme; men de tænke ei at skjænke Andre Fryd derved.	Hid med Skinken! Den Cithrinken vil jeg spille paa. Uden den og Sylte kun som luftopfyldte usle Nuller, tomme Huller Julens Dage staa.

Kilde: www.cappelendamm.no/vedlegg/Wergeland.pdf

To fine griser på Eidsvoll bygdetun. Foto: Graarud Forlag

STØTT VÅRE SPONSORER – DE STØTTER OSS!

www.nilsen-info.no/soerum

www.blaker-bygdeservice.no

www.blakersparebank.no

www.advokat-hagen.no

Nordfonn – Fokus Butikksenter, Sørumsand
Telefon 63 86 60 70, epost nordfonn@interoptik.no

www.aeas.no

B **RETURADRESSE:**
Blaker og Sørums Historielag
Postboks 72
1921 Sørumsand

